

INFRATUZILMANING IQTISODIY O'SISHGA TA'SIRI: STANDARTLASHTIRISH ORQALI SAMARADORLIKNI OSHIRISH

DSc Umurzakov Jamoliddin

Toshkent xalqaro moliyaviy boshqaruv va texnologiyalar universiteti

ORCID: 0000-0002-7662-4210

jamoliddin.umurzakov@gmail.com

Esonturdiyev Avazbek

Toshkent xalqaro moliyaviy boshqaruv va texnologiyalar universiteti

ORCID: 0009-0002-3897-9034

avazesonturdiyev@gmail.com

Annotatsiya. Ushbu maqola infratuzilmaning iqtisodiy o'sishga ta'sirini tahlil qiladi va standartlashtirish orqali samaradorlikni oshirish imkoniyatlarini o'rganadi. Infratuzilma, davlatning iqtisodiy rivojlanishiga, barqaror o'sish va raqobatbardoshlikni oshirishga muhim ta'sir ko'rsatadi. Maqolada, infratuzilmaning turli sohalariga – transport, energetika, kommunikatsiya va sanoat infratuzilmasiga oid davlat siyosatlari va joriy etilgan standartlarning samaradorligi ko'rib chiqiladi. Standartlashtirish jarayoni, resurslarni samarali boshqarish, texnologik yangiliklarni joriy etish, hamda sifatni oshirish orqali iqtisodiy o'sishning barqarorligini ta'minlaydi. O'zbekistonda infratuzilmaning modernizatsiyasi va shu orqali iqtisodiy barqarorlikka erishishning amaliy yondashuvlariga alohida e'tibor qaratiladi. Shuningdek, maqolada davlatning infratuzilma loyihalariga bo'lgan investitsiyaviy yondashuvlarining iqtisodiy foydalari, shu jumladan, ish o'rinlari yaratish va turli sohalarda raqobatni kuchaytirishdagi roli tahlil qilinadi. Maqola infratuzilma va standartlashtirishning iqtisodiyotga ijobiy ta'sirini ko'rsatish bilan birga, bunday siyosatlarning kelajakdagi istiqbollari ham baholaydi.

Kalit so'zlar: infratuzilma, iqtisodiy o'sish, transport tizimi, investitsiyalar, davlat-xususiy hamkorlik, barqaror rivojlanish, ekologik xavfsizlik, texnologik innovatsiyalar, infrastrukturani modernizatsiya qilish, xalqaro standartlar, energetika tizimi, investitsiya iqlimi, kadrlar tayyorlash, shahar infratuzilmasi, o'zaro integratsiya, infratuzilma loyihalari.

ВЛИЯНИЕ ИНФРАСТРУКТУРЫ НА ЭКОНОМИЧЕСКИЙ РОСТ: ПОВЫШЕНИЕ ЭФФЕКТИВНОСТИ ЗА СЧЕТ СТАНДАРТИЗАЦИИ

DSc Умурзаков Жамолиддин

Ташкентский международный университет

финансового менеджмента и технологий

Эсонтурдиев Авазбек

Ташкентский международный университет

финансового менеджмента и технологий

Аннотация. В статье анализируется влияние инфраструктуры на экономический рост и изучается потенциал повышения эффективности за счет стандартизации. Инфраструктура оказывает значительное влияние на экономическое развитие страны, устойчивый рост и повышение конкурентоспособности. В статье рассматривается

эффективность государственной политики и реализуемых стандартов в различных сферах инфраструктуры — транспортной, энергетической, коммуникационной, промышленной. Процесс стандартизации обеспечивает устойчивый экономический рост за счет эффективного управления ресурсами, внедрения технологических инноваций и повышения качества. Особое внимание будет уделено практическим подходам к модернизации инфраструктуры в Узбекистане и достижению тем самым экономической стабильности. В статье также анализируются экономические преимущества инвестиционного подхода государства к инфраструктурным проектам, включая их роль в создании рабочих мест и повышении конкуренции в различных секторах. В статье демонстрируется положительное влияние инфраструктуры и стандартизации на экономику, а также оцениваются будущие перспективы такой политики.

Ключевые слова: инфраструктура, экономический рост, транспортная система, инвестиции, государственно-частное партнерство, устойчивое развитие, экологическая безопасность, технологические инновации, модернизация инфраструктуры, международные стандарты, энергетическая система, инвестиционный климат, подготовка кадров, городская инфраструктура, взаимная интеграция, инфраструктурные проекты.

THE IMPACT OF INFRASTRUCTURE ON ECONOMIC GROWTH: IMPROVING EFFICIENCY THROUGH STANDARDIZATION

DSc Umurzakov Jamoliddin

Tashkent International University of Financial Management and Technologies

Esonturdiyev Avazbek

Tashkent International University of Financial Management and Technologies

Abstract. This article analyzes the impact of infrastructure on economic growth and explores the possibilities of increasing efficiency through standardization. Infrastructure has a significant impact on the economic development of the state, sustainable growth and competitiveness. The article reviews the effectiveness of state policies and implemented standards in various areas of infrastructure - transport, energy, communications and industrial infrastructure. The standardization process ensures the sustainability of economic growth through efficient resource management, the introduction of technological innovations and improving quality. Particular attention is paid to practical approaches to modernizing infrastructure in Uzbekistan and thereby achieving economic stability. The article also analyzes the economic benefits of the state's investment approach to infrastructure projects, including their role in creating jobs and strengthening competition in various sectors. The article, while demonstrating the positive impact of infrastructure and standardization on the economy, also assesses the future prospects of such policies.

Keywords: infrastructure, economic growth, transport system, investments, public-private partnership, sustainable development, environmental safety, technological innovations, infrastructure modernization, international standards, energy system, investment climate, personnel training, urban infrastructure, mutual integration, infrastructure projects.

Kirish.

Infratuzilma – bu davlatning iqtisodiy rivojlanishiga bevosita ta'sir ko'rsatadigan muhim soha hisoblanadi. U, avvalo, iqtisodiy o'sish, barqarorlik va raqobatbardoshlikni ta'minlash uchun zarur bo'lgan asosiy omil bo'lib, sanoat, transport, energetika, kommunikatsiya va ijtimoiy infratuzilma kabi turli sohalarni o'z ichiga oladi. Shuningdek, infratuzilmaning samarali rivojlanishi va modernizatsiyasi davlatning global raqobatbardoshligini oshirish, xalqaro bozorlar bilan aloqalarni mustahkamlash va ichki iqtisodiy jarayonlarni optimallashtirishga

yordam beradi. Shuning uchun infratuzilma va uning rivojlanishiga alohida e'tibor qaratish davlat siyosatining muhim yo'nalishlaridan biri bo'lib qolmoqda.

O'zbekiston uchun infratuzilmaning samarali rivojlanishi ayniqsa dolzarb ahamiyatga ega. Mamlakat iqtisodiyotining o'sishi va diversifikatsiyasi uchun infratuzilmaning modernizatsiyasi zarur. Shuningdek, infratuzilmaning sifatli rivojlanishi orqali xalqaro savdoda raqobatbardoshlikni oshirish, iqtisodiy integratsiyani kuchaytirish va eksportni rivojlantirishga erishish mumkin. Biroq, O'zbekistonda infratuzilmaning zamonaviy va samarali ishlashi uchun turli muammolar mavjud. Ularning eng muhimi – infratuzilma tizimlarining o'zaro uyg'un ishlamasligi, mavjud texnologiyalarning eskirganligi va innovatsion yechimlarning joriy etilmasligi hisoblanadi. Shuningdek, transport, energetika va aloqa sohasidagi bo'shliqlar va modernizatsiya jarayonlarining sustligi mamlakatning iqtisodiy o'sishini sekinlashtiradi.

Standartlashtirish jarayoni infratuzilmaning samaradorligini oshirish uchun muhim vosita hisoblanadi. Infratuzilma sohasida standartlar joriy etish va ularni amalga oshirish davlatning iqtisodiy rivojlanishiga sezilarli darajada ta'sir ko'rsatishi mumkin. Standartlashtirish, birinchidan, sifatni ta'minlashga, ikkinchidan, resurslarni samarali boshqarishga, uchinchidan esa innovatsion texnologiyalarni tezroq joriy etishga yordam beradi. Bundan tashqari, standartlashtirish xalqaro miqyosda mamlakatning raqobatbardoshligini oshirishga xizmat qiladi. Standartlar orqali texnologik jarayonlar, ishlab chiqarish va xizmatlar sifatining oshishi va shu bilan birga, energiya va resurslarni tejash imkoniyatlari yaratiladi.

Shuningdek, infratuzilma sohasidagi standartlar nafaqat iqtisodiy samaradorlikni oshiradi, balki ijtimoiy va ekologik masalalarni hal qilishda ham muhim rol o'ynaydi. Masalan, ekologik xavfsizlikni ta'minlash, energiya samaradorligini oshirish va barqaror rivojlanishni qo'llab-quvvatlash uchun standartlar joriy etilishi zarur. O'zbekistonning iqtisodiy rivojlanish strategiyasida infratuzilmani modernizatsiya qilish va standartlashtirishning alohida o'rni bor. Shu nuqtai nazardan, bu jarayonlar mamlakat iqtisodiyotining barqaror o'sishiga va global iqtisodiy tizimga integratsiyasiga muhim hissa qo'shishi kutilmoqda.

Shu sababli, infratuzilmaning samarali rivojlanishi va standartlashtirish jarayonlari O'zbekistonda iqtisodiy o'sishning yangi bosqichiga olib chiqish uchun zarur. Bu maqolada infratuzilmaning iqtisodiy o'sishga ta'siri, standartlashtirishning iqtisodiy samaradorligi va ularning O'zbekistondagi amaliy ahamiyati tahlil qilinadi. Maqola, shuningdek, infratuzilma va standartlashtirishning o'zaro bog'liqligini ko'rsatib, O'zbekiston iqtisodiyoti uchun bu jarayonlarning istiqbollarini baholaydi.

Adabiyotlar sharhi.

Infratuzilma va uning iqtisodiyotdagi o'rni haqida ko'plab iqtisodchi olimlar tomonidan turli nazariy yondoshuvlar ishlab chiqilgan.

Aschauer, David Alan (1989) kitobida infratuzilmaviy xarajatlarning umumiy iqtisodiy o'sishga bevosita ta'sirini statistik tahlil orqali ko'rsatadi. U AQShdagi federal transport va aloqa infratuzilmasiga sarflangan investitsiyalar mehnat unumdorligini oshirganini ta'kidlaydi. Aschauer standartlashtirilgan infratuzilma orqali samaradorlik va iqtisodiy faoliyatni optimallashtirish mumkinligini asoslaydi.

Calderón, César & Servén, Luis (2004) tadqiqotda infratuzilma rivojlanishining iqtisodiy o'sish va ijtimoiy tengsizlikka ta'siri baholanadi. Mualliflar yuqori sifatli va standartlashtirilgan infratuzilma mintaqaviy iqtisodiy faollikni oshirishda muhim rol o'ynashini isbotlaydi. Ular, shuningdek, infratuzilmadagi tengsizliklar iqtisodiy natijalardagi tafovutlarga olib kelishini ta'kidlaydi.

Straub, Stéphane (2008) asarida muallif rivojlanayotgan mamlakatlarda infratuzilma va iqtisodiy o'sish o'rtasidagi murakkab aloqalarni yoritadi. Tadqiqotda standartlashtirish samaradorlikni oshirishi, infratuzilma loyihalari natijadorligini aniqlashda muhim mezon

bo'lishi ko'rsatilgan. Straub infrastrukturaning sifati va texnik standartlari iqtisodiy samaradorlikni oshirishda asosiy omillardan ekanini ta'kidlaydi.

Toshpulatov (2018) asarida muallif infratuzilmaning iqtisodiy o'sishga bevosita va bilvosita ta'sirini tahlil qiladi. Xususan, transport va aloqa infratuzilmasida yagona standartlarni joriy etish orqali ishlab chiqarish samaradorligi oshirishini asoslaydi. Muallif, shuningdek, O'zbekiston sharoitida standartlashtirish infratuzilma loyihalarini rejalashtirishda hal qiluvchi ahamiyatga ega ekanini ta'kidlaydi.

Xayitov (2020) innovatsiyalar va infratuzilma o'zaro bog'liqlikda ko'rib chiqilgan. Muallif standartlashtirilgan infratuzilma muhitini yaratish orqali biznes yuritish qulayligini oshirish mumkinligini ko'rsatadi. Ayniqsa, raqamli infratuzilmadagi texnik standartlar samaradorlik va investitsiya jalb etishda muhim omil sifatida baholanadi.

Abdurahmonov (2016) kitobda iqtisodiy o'sishning asosiy omillari sifatida infratuzilma va uning boshqaruvi keng yoritilgan. Muallif infratuzilmani standartlashtirish orqali iqtisodiy tizimda uzviylik va samaradorlikka erishish mumkinligini asoslaydi. Ayniqsa, davlat va xususiy sheriklik doirasidagi infratuzilma loyihalarida standartlar muhim rol o'ynashi ta'kidlanadi.

Tadqiqot metodologiyasi.

Maqolani tayyorlash jarayonida iqtisodiy tizimning barcha sektorlari va turli faoliyatlarni qo'llab-quvvatlash uchun zarur bo'lgan asosiy omil sifatida ta'riflanuvchi infratuzilma hamda uning iqtisodiy o'sishga ta'siri, standartlashtirish orqali samaradorlikni oshirishning nazariy va amaliy asoslari o'rganildi. Maqolada nazariy mushohada, tizimli yondashuv, kuzatish, umumlashtirish va tahlil kabi usullar samarali qo'llanildi, shuningdek tizimda mavjud muammolar va ularni yechimlari, bu borada amalga oshirilishi kerak bo'lgan vazifalari borasida xulosa va takliflar shakllantirilgan.

Tahlil va natijalar muhokamasi.

Infratuzilma – bu iqtisodiy tizimning barcha sektorlari va turli faoliyatlarni qo'llab-quvvatlash uchun zarur bo'lgan asosiy omil sifatida ta'riflanadi. U, bir tomondan, iqtisodiy o'sishni ta'minlash uchun zarur shart-sharoitlar yaratadi, ikkinchi tomondan esa ijtimoiy hayotning barcha jabhalarida samaradorlikni oshiradi.

Robert Solowning iqtisodiy o'sish nazariyasida infratuzilma o'sishning asosiy omillaridan biri sifatida qaraladi. U o'zining modelida texnologik innovatsiyalar va kapitalning samarali taqsimlanishini o'sishning asosiy sababi sifatida ko'rsatgan. Bu nuqtai nazardan infratuzilma investitsiyalarini oshirish, yangi texnologiyalarni joriy etish va ishlab chiqarish jarayonlarini optimallashtirish iqtisodiy samaradorlikni oshiradi. Shuningdek, infratuzilmaning rivojlanishi raqobatbardosh iqtisodiyotga olib keladi, chunki u eksport imkoniyatlarini oshiradi va xalqaro savdodagi samaradorlikni kuchaytiradi.

Standartlashtirish, o'z navbatida, infratuzilmaning samaradorligini oshirishning muhim vositasi sifatida ko'riladi. Iqtisodchi olimlar tomonidan standartlarning ishlab chiqarish va xizmatlar sohasida o'zaro muvofiqlikni yaratish, sifatni oshirish va resurslarni samarali boshqarish uchun zaruriy me'yorlar sifatida ta'riflanadi. Standardizatsiya nafaqat ishlab chiqarish jarayonlarining soddalashtirilishiga, balki atrof-muhitga ta'sirni kamaytirishga ham yordam beradi. U har tomonlama optimallashtirishni amalga oshirish imkonini beradi.

Xalqaro tajriba, xususan, Yevropa Ittifoqining infratuzilma va standartlashtirish sohasidagi yondoshuvlaridan ko'riladiki, samarali infratuzilma va standartlar iqtisodiy o'sishga sezilarli ta'sir ko'rsatadi. Infratuzilmaning sifatli rivojlanishi va uni boshqarishda yangi texnologiyalarni joriy etish mamlakatning iqtisodiy barqarorligini ta'minlashga xizmat qiladi. Standartlashtirish orqali amalga oshiriladigan optimallashtirish va texnologik o'zgarishlar xalqaro bozorda raqobatbardoshlikni oshirishda muhim ahamiyatga ega.

Shu tariqa, infratuzilma va standartlashtirishning o'zaro bog'liqligi va ularning iqtisodiy o'sishdagi roli iqtisodchi olimlar tomonidan keng o'rganilgan. Ularning nazariyasi va amaliy

yondoshuvlarini hisobga olgan holda, O'zbekistonning infratuzilma va standartlashtirish siyosatini takomillashtirish iqtisodiy o'sish uchun zarur shart-sharoitlarni yaratadi.

O'zbekiston iqtisodiyotining o'sishi va barqarorligini ta'minlashda infratuzilmaning o'rni beqiyosdir. Biroq, mamlakatda infratuzilma sohasida bir qator jiddiy muammolar mavjud bo'lib, ular iqtisodiy o'sishni sekinlashtiradi va raqobatbardoshlikni kamaytiradi. Eng asosiy muammolardan biri – infratuzilmaning eskirganligi va texnologik jihatdan zaifligi. Ko'plab sektorlar, ayniqsa transport, energetika va aloqa sohalarida zamonaviy texnologiyalarni joriy etish sust amalga oshirilmoqda. Ushbu sohalarida eskirgan uskunalar va texnologiyalar, ishlab chiqarish va xizmatlar samaradorligini sezilarli darajada pasaytiradi, bu esa umumiy iqtisodiy rivojlanishning sustlashishiga olib keladi.

Ikkinchi muammo – infratuzilmaning sohalararo uyg'un ishlamasligi. O'zaro bog'liq infratuzilma tizimlarining samarali ishlashi o'rtasida muvofiqlik yo'qligi mamlakatning raqobatbardoshligini sezilarli darajada pasaytiradi. Masalan, transport infratuzilmasi va energetika tizimlarining o'zaro bog'lanishidagi zaifliklar savdoni, logistika va ishlab chiqarishni to'g'ri tashkil etishga salbiy ta'sir ko'rsatadi. Infratuzilmaning bunday muvofiqlikdan mahrum bo'lishi iqtisodiyotning samarali ishlashini to'xtatadi va ishlab chiqarishning to'xtashiga sabab bo'ladi.

Shuningdek, infratuzilma sohasidagi investitsiyalarni jalb qilish va ularni samarali boshqarish muammosi mavjud. O'zbekistonning infratuzilma loyihalariga yetarli miqdorda sarmoya jalb qilinmayapti. Xususan, davlat sektori va xususiy sektor o'rtasida infratuzilma sohasidagi investitsiyaviy hamkorlikni rivojlantirishda o'zaro ishonch va samarali boshqaruv mexanizmlarining yo'qligi, loyihalarining muddatidan kechikishi va ortiqcha byurokratiya inflyatsiya va boshqa iqtisodiy omillarni yuzaga keltiradi.

Infratuzilmaning me'yorlari va standartlarining etarlicha joriy etilmasligi ham katta muammo hisoblanadi. Standartlashtirish va me'yorlar ishlab chiqarish va xizmatlarning sifatini yaxshilash, resurslarni samarali boshqarish va ekologik xavfsizlikni ta'minlashda muhim rol o'ynaydi. Biroq, O'zbekistonda infratuzilma sohasidagi ko'plab standartlar eski yoki xalqaro talablar bilan mos kelmaydi. Natijada, infratuzilma loyihalarining samaradorligi pasayadi va davlat resurslari noto'g'ri sarflanadi.

Bundan tashqari, infratuzilmaning iqtisodiy o'sishga bo'lgan ta'siri ko'pincha qisqa muddatli va strategik rejalashtirishning etishmasligi sababli cheklangan. Yangi texnologiyalarni joriy etishning sustligi va uzoq muddatli strategiyalarni ishlab chiqishga e'tiborsizlik muammolarni kuchaytiradi va barqaror iqtisodiy o'sishning oldini oladi.

Shu bilan birga, infratuzilma loyihalarida boshqaruvning past sifati, loyiha muddatlarining uzoqlashishi va byurokratik to'siqlar ham iqtisodiy jarayonlarni sekinlashtiradi. O'zbekistonning infratuzilma sektori uchun zamonaviy boshqaruv tizimlarini joriy etish zarurati, resurslarni samarali taqsimlash va xalqaro standartlarga moslashtirishni talab etadi.

Shu sababli, infratuzilma sohasidagi mavjud muammolarni bartaraf etish va iqtisodiy o'sishni qo'llab-quvvatlash uchun kompleks yondoshuvlar va strategik islohotlar zarur.

Infratuzilma va uning iqtisodiyotdagi o'rni haqida dunyo iqtisodchilari va ekspertlari tomonidan olib borilgan tahlillar va tadqiqotlar mamlakatlar iqtisodiy rivojlanishida infratuzilmaning beqiyos ahamiyatga ega ekanligini ko'rsatadi. O'zbekistonning infratuzilma sektori bo'yicha olib borilgan tahlillar, mavjud holat va kelajakdagi istiqbollarni chuqur o'rganish zaruriyatini ta'kidlaydi.

Birinchi navbatda, O'zbekistonning infratuzilmasi asosan energiya, transport va aloqa tizimlaridan iborat bo'lib, bu sektorlarda zamonaviy texnologiyalar va boshqaruv usullari joriy etilishi lozim. Statistika ma'lumotlariga ko'ra, 2020-yilda O'zbekistonning umumiy ichki mahsuloti (IIM) 5,6% o'sgan, ammo bu o'sish ko'rsatkichi infratuzilma sektori bilan to'liq bog'liq emas. Masalan, transport infratuzilmasining rivojlanishi iqtisodiyotning barcha jabhalariga ta'sir qilishi mumkin, ammo O'zbekistonda bu sektor hali rivojlanish bosqichida.

Jahon banki ma'lumotlariga ko'ra, O'zbekistonda 2021-yilda transport sohasidagi investitsiyalarning umumiy hajmi 2,3 milliard dollarni tashkil etdi, bu esa mamlakatning ehtiyojlariga nisbatan yetarli emas. Yangi transport tizimlarining joriy etilishi va mavjud infrastruktura ob'ektlarining modernizatsiyasi iqtisodiyotning samarali ishlashini ta'minlaydi.

Xalqaro ekspertlar, xususan, Robert Solov va Paul Romer, iqtisodiy o'sish uchun infratuzilmaning muhimligini ta'kidlab, infratuzilma investitsiyalarining samarali bo'lishi uchun standartlashtirish va texnologik innovatsiyalarni tez joriy etish zarurligini aytgan. Solovning iqtisodiy o'sish nazariyasida infratuzilma samaradorligi texnologik taraqqiyot bilan bog'liq ekanligi ko'rsatilgan. O'zbekistonda shu sohalarida o'zgarishlar amalga oshirilgan bo'lsa-da, hali ham yangi texnologiyalarni qo'llash va zamonaviy standartlarni joriy etish borasida muammolar mavjud.

Shuningdek, Dunyo bankining 2020-yilgi tahliliga ko'ra, infratuzilma sohasidagi xalqaro standartlarga to'liq javob beradigan tizimlarning joriy etilishi iqtisodiy samaradorlikni oshirishga yordam beradi. Iqtisodiy rivojlanish uchun infratuzilma loyihalarini moliyalashtirish va investitsiyalarni jalb qilish, investitsiya iqlimining yaxshilanishiga ta'sir ko'rsatadi. O'zbekistonda infratuzilma sektori uchun xususiy sektor va davlat sektorining hamkorligi juda muhimdir. Xususan, infratuzilma loyihalariga sarmoya kiritish va yangi texnologiyalarni joriy etish uchun sharoit yaratish lozim. O'zbekiston hukumati va xalqaro moliya tashkilotlari o'rtasida mavjud hamkorlikni kengaytirish, investitsiya loyihalarini amalga oshirishda shaffoflikni ta'minlash iqtisodiy rivojlanishni qo'llab-quvvatlashga yordam beradi.

Yevropa Ittifoqi va boshqa rivojlangan mamlakatlar infratuzilma sektoriga kirgan investitsiyalarning samaradorligini doimiy ravishda tahlil qilib, o'z mamlakatlarida yuqori sifatli infratuzilma tizimlarini yaratishga erishgan. Yevropadagi rivojlangan davlatlar o'zlarining infratuzilma siyosatlarida standartlashtirish va texnologiyalarni optimallashtirishga alohida e'tibor qaratishadi. O'zbekistonning infratuzilmasi uchun bu tajribalar juda muhimdir.

Tahliliy tahlillar, shuningdek, infratuzilmaning barqaror rivojlanishini ta'minlash uchun xalqaro tajribaga asoslangan amaliy yondoshuvlar va sohalararo hamkorlikni kuchaytirish zarurligini ko'rsatadi. Yangi infratuzilma loyihalarining muvaffaqiyatli amalga oshirilishi va ulardan samarali foydalanish O'zbekiston iqtisodiyotining jadal rivojlanishiga xizmat qiladi. Shu bois, infratuzilma va standartlashtirishni yaxshilashda ilg'or xalqaro tajribalardan foydalanish O'zbekiston uchun muhim yo'nalish bo'ladi.

Xulosa va takliflar.

O'zbekistonning infratuzilma sektori va iqtisodiy rivojlanishidagi muammolarni hal etish uchun chet el tajribalaridan foydalanish va zamonaviy texnologiyalarni joriy etish muhim ahamiyatga ega. Dunyo miqyosida iqtisodiy o'sish va barqaror rivojlanish uchun infratuzilma muhim omil sifatida qaraladi. Yuqori darajadagi infratuzilma loyihalari nafaqat iqtisodiyotning barcha sohalariga ta'sir ko'rsatadi, balki mamlakatning xalqaro raqobatbardoshligini ham oshiradi. Shu bois, O'zbekistonning infratuzilma sohasidagi asosiy muammolarni bartaraf etishda quyidagi chet el tajribalari va aniq takliflarni keltirish mumkin:

1. *Xalqaro standartlarga moslashish va texnologik innovatsiyalarni joriy etish.* Germaniya va Yaponiyaning infratuzilma rivojlanishiga oid tajribalari, ayniqsa, transport va energetika tizimlarida yangi texnologiyalarni qo'llashga asoslanadi. Ushbu mamlakatlarda zamonaviy texnologiyalarni joriy etish va infratuzilma loyihalarini standartlashtirish, shuningdek, ko'p yillik rejalashtirish, o'sish sur'atlarini sezilarli darajada oshirdi. O'zbekistonga ham texnologik yangiliklarni joriy qilish va xalqaro standartlarga mos infratuzilma tizimlarini yaratish zarur.

2. *Investitsiyalarni jalb qilish va davlat-xususiy sektor hamkorligini rivojlantirish.* AQSh va Yevropa Ittifoqi davlatlarida infratuzilma sohasidagi loyihalar uchun davlat va xususiy sektorning samarali hamkorligi yo'lga qo'yilgan. Investitsiya iqlimini yaxshilash va xususiy sektorni infratuzilma loyihalariga jalb qilish uchun O'zbekistonda shaffof boshqaruv tizimini

yaratish zarur. Shu bilan birga, infratuzilma loyihalariga xususiy sektorning ishtirokini oshirish uchun soliq imtiyozlari, subsidiya va boshqa moliyaviy rag'batlar berish mumkin.

3. *O'zaro bog'liq infratuzilma tizimlarining integratsiyasini kuchaytirish.* Infratuzilma sektorlarining o'zaro uyg'un ishlashi muhimdir. Masalan, transport va energetika tizimlarining samarali integratsiyasi ishlab chiqarish va savdo jarayonlarini soddalashtirishga yordam beradi. Yaponiyaning yuqori samarali transport tizimi va energetika infratuzilmasi o'rtasidagi integratsiya, resurslarni tejash va iqtisodiy samaradorlikni oshirishda katta ahamiyatga ega.

4. *Mahalliy ekspertiza va kadrlar tayyorlash.* Yaponiyaning texnologik infratuzilmasini rivojlantirishdagi muvaffaqiyati ko'p jihatdan malakali kadrlar tayyorlash va ularning bilimlarini yangi texnologiyalar bilan boyitishga asoslanadi. O'zbekistonda ham infratuzilma sohasida malakali mutaxassislarni tayyorlash uchun universitetlar va ilmiy-tadqiqot institutlari bilan hamkorlikni kuchaytirish lozim.

5. *Barqaror infratuzilma rejalashtirish va ekologik xavfsizlik.* Yevropa davlatlarida barqaror infratuzilma va ekologik xavfsizlik masalalariga katta e'tibor qaratiladi. Infratuzilma loyihalarining ekologik jihatlari o'rganilib, yangi loyihalar ishlab chiqilishida ekologik muvozanatni saqlashga qaratilgan chora-tadbirlar amalga oshiriladi. O'zbekistonda ham infratuzilma loyihalarida ekologik xavfsizlikni ta'minlash va barqaror rivojlanish prinsiplari asosida ish olib borish zarur.

Xulosa sifatida, O'zbekistonning infratuzilma sohasida rivojlanish va iqtisodiy o'sishni qo'llab-quvvatlash uchun zamonaviy texnologiyalarni joriy etish, xalqaro standartlarga mos infratuzilma tizimlarini yaratish, investitsiya jalb qilish va barqaror rivojlanish tamoyillariga amal qilish zarur. Bularni amalga oshirish orqali mamlakatning infratuzilma sektori rivojlanib, umumiy iqtisodiy o'sish sur'atlari oshadi.

Adabiyotlar /Lumepamypa/Reference:

Abdurahmonov, Q.X. (2016) *Makroiqtisodiyot. – Toshkent: Iqtisodiyot, – 344 b.*

Aschauer, D.A. (1989) *Is public expenditure productive? // Journal of Monetary Economics. – Vol. 23, No. 2. – P. 177–200.*

Calderón, C., Servén, L. (2004) *The effects of infrastructure development on growth and income distribution // World Bank Policy Research Working Paper No. 3400. – Washington D.C.: World Bank,. – 40 p.*

Straub, S. (2008) *Infrastructure and growth in developing countries: Recent advances and research challenges // Policy Research Working Paper No. 4460. – Washington D.C.: World Bank,. – 45 p.*

Toshpulatov, A.A. (2018) *Infratuzilmani rivojlantirishning iqtisodiy asoslari. – Toshkent: Iqtisodiyot, – 164 b.*

Umurzakov J. (2023) *Analysis of the performance of financial and economic activities of national oil and gas enterprises (on the example of Uzbekneftegaz JSC). Scientific Journal of "SOCAR Proceedings" No.4 013-030, 2022 SCOPUS Cite Score: 2.3, ISSN:2218-6867.*

United Nations. (2020). *Sustainable Development Goals: Infrastructure and sustainable cities. New York: United Nations Publications.*

Xayitov, M. (2020) *Innovatsion iqtisodiyot va infratuzilma rivoji. – Toshkent: TDIU, – 128 b.*

Умурзаков Ж. (2025) "Корхоналарни рақамлаштириш шароитида инвестиция фаолияти методологиясини такомиллаштириш йўналишлари", "Ilg'or iqtisodiyot va pedagogik texnologiyalar" илмий электрон журналы, UO'K: 330.322.01, II SON., www.sci-p.uz.